

valcament, encavalcar, encavallada, encavallar, -allat, V. cavall +Encavallerir ant. 'engrescar, animar, encoratar', V. *cavaller* (CAVALL) *Encavallonar, V. cavall Encavar, encavernar, V. cavar Encceb, enccebador, encceball, enccebar, V. cevar* (CIVADA) *Encçèjal, encçèjalic, encçèjalitis, encçèjalo-, encçèjaloide, V. cejàlic Encçegador, encçegament, encçegar, encçegat, encçeguerar, V. cec Enccelar-se, V. cel Enccellerar, V. celler Enccempegar, V. ensopegar Encenall, V. encendre Encendrar, -at, V. cendra*

ENCENDRE, del ll. INCĒNDĒRE 'encendre', 'cremar, incendiar', derivat de CĀNDĒRE 'ser blanc', 'estar abrandat'. □ 1.ª doc.: orígens, Llull, Jaume I, etc.

«Posaren lenya sobre una luerna, e cuydaven-se que fos foc, e bufaven en la lenya per ço que'l foc s'encenés», Llull (*Blanq.*, NCL. I, 267.21), «aque'l lum per lo qual él és encès», *VidesR*, 170v1; i ja sovint en l'aplicació figurada «los cardenals pus fortment eren enceses e aflamats com lo feessen papa», *Blanq.* (II, 136.1); «per causa de açò s'és encesa en mi ira, supèrbia, tristícia, fúria ---», JoMartorell (*Ag. III*, 106); i en coses d'enginyeria bèl·lica: «fé pendre molt oli e alquitrà en gavetes de fust, e pegunta e sofre viu, e altres coses que han disposició de foc encendre», id. (II, 142). Estès als mals malignes: «per estar encesa la Provença --- del foc de pestilència --- les parts --- passen número de quaranta, en les quals dit mal va a tall de spasa», carta des de Perpinyà, a. 1587 (RLR LIII, 412).

Mot d'ús general a tot el domini lingüístic: fins a Eivissa (PzCabr.) i les altres illes i el P. Valencià; la seva pronúncia a penes varia, car hi ha é tancada en tots els dialectes (només *anséndre* cap al Priorat: a Margalef, 1934), si no és que tenim *n̄* a gran part dels Pirineus: *ansén̄* en el Capcir (Els Angles, 1960), *ansén̄re* (o *ans-*) a Cardós i V. Ferrera (1932-4).

DERIV.: *Encenall* [1367], *-alls* 'flocs de fusta serrada o llenya menuda, per encendre foc' [mj. S. xv, *Curial*]; «lenya menuda o encenalls: assulae; tió o tronc encès ---», OPou, *ThPu.*, 221; mot d'ús general (llevat del val. central, on es diu *borumballes*, Renat, «El Camí», 14-iv-34); però se sent encara fins al Maestrat: *Cova delz ansenalls* anoto a St. Mateu, 1961); hi ha formacions anàlogues en els parlars veïns: gc. pirinenc *encenalbe* f. (Palay), arag. *encendallo* (Siesso, 1720, en Gili, *Tes.*), però a Bielsa diuen *enbesàlos* (1965):

Encès, -esa, adjectiu-participi [supra], loc. adverbial a l'*encesa* 'virulentament, en forma brusca': «molts --- preguntaran: —doncs què, aquest esprit no galleja ara pertot arreu?, volecu pendre les coses a l'encesa?, no s'ha fet prou en poch anys?», MilàF, a. 1878 (ed. Gili, p. 173); *encesa* f. 'lluminària' [1585], «se celebra un ofici ab música y prèdica: hi ha gran *encesa*, y és cosa de veure l'altar resplendent de llum», Em. Vilanova (*La Renaix.* VII, 1877, 343); *pesca a l'encesa*, procediment que he vist usual amb aquest nom a la costa, almenys des de Bna. (StPol, Blanes ---) al Pirineu; ho descrivia així el meu pare a Roses, 1898: 60

«a les nits de fosca es surt amb una barca, que porta una graella, llarga de mànec; un cop a dins, s'omple de teies la graella i s'hi pega foc, que s'aguanta fins a l'últim; atret per la flama, ve el peix, i la barca s'acosta a poc a poc a la platja, cuidant els que la tripulen de no ventar cap truc a la barca, perquè el peix fugiria; a la vora de la platja, un llaut volta l'encesa d'un art, que toca a terra, la barca del foc surt per un forat, i el peix queda a dins de la xarxa»; a Sant Pol ja minvava l'ús d'aquest procediment en els anys 30, i l'anomenaven més i més amb el nom gallec *traíña*; i encara que era a la costa entorn del Cap de Creus el gran centre d'aqueixa mena de pesca, avui allà i tot en parlen com cosa del passat: a Cadaqués i a Roses (1964) ja només em parlaven de «quan hi havia *lox enséxas*»; i al Port de la Selva m'ensenyen l'*Encenedor* com a nom del lloc on anaven a cercar pins «per a l'encesa».

Encenaire. Encenedor. Encenement o més aviat *enceniment* (Eiximenis, i tots dos en *VidesR*, 67r2). *Encenent. Encenguera. Encenivol. Encesor. Encesura.*

Encens [1249], pres del ll. *incensum*, pròpiament 'encès', resina aràbiga usada per encendre-la perfumant les esglésies; tarifa dels corredors de Barcelona a. 1271 (*EntreDL* I, 155, § 1); en les *VidesR* «dos gras d'ensens per sacrifici», f° 100r1, on el ms. B porta *d'ansès. Encenser* [1344, *Ordin. Pal.*]; *encenserada*. Modernament alguns *incens, incensar*, formes d'influència més cast. que ll. *Encensar* [1460, JoMartorell]; *encensar*: adolere thus», OPou, *ThPu.*, 167]; figuradament a les Bal.: mall. *romandre encensat* «a l'escapça» [BDLC XIII, 177]; «jo no cant per bona veu, / perquè Déu no me l'ha dada, / sinó perquè no digueu / que estic com una *encensada*», Camps Merc. (*Folkl. Menorquí* I, 83); segurament partint de la idea de 'deixar-se lloar més del que un mereix' (d'on 'sense fer res per guanyar-s'ho'). *Encensació; encensador; encensament; encensari.*

Incendi [1647, *DTó.*; 1731, *AicM*], pres del ll. *incēndium* id.; *incendiar* [1803, *Belv.*]: «--- / canta la teva boca, *incendiada* / com una rosa de l'Anacré / --- / i fas anar la teva grana en doina / com sobirana que escampés almoïna / ---», Josep Carner (*Camperola Llatina*, 1911); *incendiari* [fi S. XIV, Eiximenis; «qui posa foc al bosc o altra cosa», 1647, *DTó.*]; *incendiaire.*

Encendregada, encendregar, V. cendra Encendriar, V. cintra (céndria) Encenedor, encenement, encenguera, enceniment, V. encendre Encens, encensació, encensada, encensament, encensar, encensari, encenser, encenserada, V. encendre Encenir, V. cenyir Encep, encepador, encepadura, V. cep Encepar, V. cep i cevar (CIVADA) *Encepec, encepegar, V. ensopegar Encerada, encerament, encerar, V. cera Encercador, encercament, encercar, V. cercar Encerclament, encerclar, encercolar, V. cercle Encerolament, encerolar, V. cerol* (CERA) *Encerrar, encerrada, encerregar, V. cerro*